

mgr JOANNA JANECKA
mgr KAROLINA FARIN
Centralny Instytut Ochrony Pracy
– Państwowy Instytut Badawczy

„Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dobre dla Ciebie. Dobre dla firmy”

Europejska kampania informacyjna
na rzecz oceny ryzyka zawodowego – zakończona

Polskie edycje europejskich kampanii informacyjnych realizowanych przez Krajowy Punkt Centralny Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy stanowią ważne przedsięwzięcie promujące tematykę bezpiecznej pracy. Starania, podejmowane w celu upowszechniania idei kampanii przyniosą coraz szersze zainteresowanie, co sprawia, że każda kolejna edycja kampanii ma coraz większy zasięg. Artykuł zawiera informacje na temat działań zrealizowanych podczas dwuletniej kampanii na rzecz oceny ryzyka zawodowego. „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dobre dla Ciebie. Dobre dla firmy”.

The European campaign “Risk Assessment. Healthy Workplaces. Good for You. Good for Business” is over. Polish editions of European information campaigns carried out by the National Focal Point of the European Agency for Safety and Health at Work are important projects that promote safe work. Efforts to disseminate the idea of the campaign generate increasing interest. As a result each successive campaign is done on a larger scale. This article contains information about the activities carried out during the two-year campaign “Risk Assessment. Healthy Workplaces. Good for You. Good for Business”.

Wstęp

„Ocena ryzyka zawodowego nie jest czynnością skomplikowaną” – takie słowa można było usłyszeć często w ciągu ostatnich 2 lat, w trakcie trwającej w tym czasie europejskiej kampanii informacyjnej na rzecz oceny ryzyka zawodowego pt: „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dobre dla Ciebie. Dobre dla firmy”, zorganizowanej przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy.

Agencja zajmuje się gromadzeniem, analizą i upowszechnianiem informacji w zakresie bezpieczeństwa pracy oraz rozwojem zasobów informacyjnych. Wspiera i inicjuje także inne działania ukierunkowane na poprawę warunków pracy. Stworzyła sieć krajowych punktów centralnych (ang. *Focal Points*) we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej i rozwinęła działalność w trzech kluczowych obszarach: budowaniu związków pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo pracy, gromadzeniu wiedzy poprzez realizację projektów informacyjnych i przekazywaniu jej szerokiemu kręgowi użytkowników. Agencja od 10 lat promuje tematykę istotną dla zachowania bezpieczeństwa w miejscu pracy, przeprowadzając kampanie informacyjne. Ich polskie edycje organizuje Krajowy Punkt Centralny Agencji – jego rolę w Polsce pełni Centralny Instytut Ochrony Pracy

– Państwowy Instytut Badawczy – we współpracy z instytucjami zajmującymi się problematyką bhp, partnerami społecznymi i samorządami lokalnymi.

Dlaczego ocena ryzyka?

Decyzje o wyborze tematyki kampanii podejmuje Agencja – jako jej inicjator oraz koordynator. Wybór tematyki jest zawsze poprzedzony dyskusją z udziałem krajowych punktów centralnych. Potrzeba upowszechniania wiedzy nt. oceny ryzyka zawodowego została dostrzeżona już w latach ubiegłych. Dlatego też jedna z poprzednich kampanii, przeprowadzana w latach 2006-2007 pn. „Zdrowe i przyjazne miejsce pracy”, adresowana do małych i średnich przedsiębiorstw, nawiązywała do tematyki oceny ryzyka zawodowego.

Proces przeprowadzenia w przedsiębiorstwie oceny ryzyka zniechęca wielu przedsiębiorców, szczególnie właścicieli małych i średnich firm. Potwierdza to wynik badań przeprowadzonych w Niemczech w 2005 r., z których wynikało, że w grupie przedsiębiorstw zatrudniających od 1 do 9 pracowników tylko 30% dokonało takiej oceny*. Ocena ryzyka

* Broszura „Europejska Kampania na rzecz Oceny Ryzyka Zawodowego. Ogólne informacje na temat kampanii: *Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dobre dla Ciebie. Dobre dla firmy.*”, s. 11. <http://osha.europa.eu/en/campaigns/hw2008/campaign/campaignsummary>

zawodowego często kojarzona jest z wypełnianiem stosu formularzy, które nie mają przełożenia na rzeczywistość – jednak zapewnienie bezpieczeństwa i zdrowia pracownikowi w miejscu pracy jest obowiązkiem pracodawcy, regulowanym przez dyrektywę ramową 89/391/EWG.

Jednym z najlepszych sposobów uświadomienia wszystkim zainteresowanym znaczenia właściwie przeprowadzonej oceny ryzyka jest kampania informacyjna. Wydawnictwa informacyjne, artykuły i materiały reklamowe oraz cały szereg różnorodnych przedsięwzięć – od konferencji prasowych i seminariów, po konkursy plastyczne dla dzieci – pozwalają różnym grupom uczestników zapoznać się z tą tematyką.

Przebieg kampanii

Agencja w Bilbao w trakcie trwania kampanii (w latach 2008-2009) zachęcała do przeprowadzania oceny ryzyka w 5 etapach, tzn. do podejmowania działań w następującej kolejności:

- 1) identyfikacja zagrożeń i osób zagrożonych
- 2) ocena zagrożeń i ich hierarchizacja
- 3) podjęcie decyzji o działaniach zapobiegawczych
- 4) wdrażanie środków zapobiegawczych i ochronnych, zgodnie z ustalonymi priorytetami

5) regularne monitorowanie, analizowanie i uaktualnianie oceny ryzyka.

Pięcioletnie podejście miało m.in. uświadomić, że procedura oceny ryzyka nie musi być procesem skomplikowanym i zmusnym. Właściwie przeprowadzona ocena ryzyka pozwala wykryć istniejące nieprawidłowości, usunąć lub zminimalizować zagrożenia, dzięki czemu miejsce pracy staje się bezpieczne, co przynosi korzyści zarówno pracownikowi, jak i jego pracodawcy: stan zdrowia i samopoczucie pracownika nie pogarsza się, absencja chorobowa jest niższa, pracodawca nie ponosi strat w związku z niewykonaniem pracy przez chorego pracownika itp. Celem kampanii „Ocena ryzyka zawodowego” było nie tylko uwrażliwienie pracodawców na tę kwestię – również pracownicy powinni zdawać sobie sprawę z tego, że działania te służą im samym i powinni być w nie zaangażowani na równi z pracodawcami i specjalistami ds. bhp.

Europejska kampania informacyjna „Ocena ryzyka zawodowego. Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dobre dla Ciebie. Dobre dla firmy” została zainaugurowana w Polsce 25 czerwca 2008 r. konferencją prasową, zorganizowaną w siedzibie Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce. Informacje na temat tego wydarzenia, ale przede wszystkim o problematyce dotyczącej oceny ryzyka zawodowego ukazały się w prasie, głównie w czasopiśmie branżowych, w Internecie, a także w radiu.

W kolejnych miesiącach roku 2008 zorganizowano cykl seminariów – pierwsze z nich w Warszawie, gdzie zaprezentowano założenia i plany europejskiej kampanii informacyjnej, a przede wszystkim przedstawiono problematykę właściwego zarządzania oceną ryzyka zawodowego i przykłady stosowania takiej oceny w konkretnych przedsiębiorstwach. Kolejne odbyły się m.in. w Poznaniu, Rabce, Lublinie, Elblągu.

Poza przedsięwzięciami organizowanymi z inicjatywy CIOP-PIB pojawiły się także autorskie pomysły przedsiębiorstw. W ramach corocznej kumulacji działań kampanijnych, czyli w czasie Europejskiego Tygodnia Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy w październiku 2008 r. odbyły się w Elblągu trzydniowe warsztaty pt. „Kultura bezpieczeństwa, stres i ryzyko zawodowe”, których uczestnikami byli pracownicy firmy Alstom Power Sp. z o.o. Inicjatywa ta spotkała się z dużym zainteresowaniem – w warsztatach wzięło udział ok. 900 osób. Pomysł zrodził się w gronie pracowników firmy Alstom Power odpowiedzialnych za kwestie bezpieczeństwa w pracy.

Drugi rok kampanii koncentrował się na tematyce oceny ryzyka zawodowego w sektorze hotelarsko-gastronomicznym (HoReCa). Tym razem seminaria odbyły się w Warszawie, Gdańsku i Krakowie. Kampanii towarzyszyła wystawa plakatów z edycji „Ryzyko zawodowe” oraz „Młodzi pracownicy” – cyklicznego konkursu organizowanego przez CIOP-PIB.

W przeprowadzeniu przedsięwzięć kampanijnych dużą i niezwykle pomocną rolę odegrali partnerzy – m.in. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Państwowa Inspekcja Pracy, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Instytut Medycyny Wsi im. W. Chodźki w Lublinie, a także firmy należące do współpracujących z Instytutem sieci, takich jak Krajowa Sieć Partnerów, Forum Liderów Bezpiecznej Pracy czy Sieć Ekspertów ds. BHP. W kontaktach z mediami

i organizacji spotkań kampanijnych wspierała Krajowy Punkt Centralny firma PRIMUM PR.

Hasło „Ocena ryzyka zawodowego. Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dobre dla Ciebie. Dobre dla firmy” propagowane było także dzięki informacjom prasowym, poruszającym różne kwestie związane z oceną ryzyka. Publikacje dotyczyły np. narażenia pracowników europejskich na nowe i pojawiające się zagrożenia dla zdrowia spowodowane substancjami niebezpiecznymi; informowały także o Tygodniu Europejskim i podjętych w jego czasie działaniach. Za pośrednictwem Agencji PRIMUM PR informacje rozsyłane były do mediów.

Podnoszenie świadomości na każdy temat, również bezpieczeństwa, jest skuteczne wówczas, gdy można pokazać dobre przykłady prawidłowego postępowania – stąd tak duże znaczenie w czasie trwania kampanii miał Europejski Konkurs Dobrych Praktyk. Jest to stały element kolejnych edycji europejskich kampanii informacyjnych. Konkurs przeprowadzony w ramach ostatniej kampanii dotyczył konkretnych, zastosowanych w praktyce rozwiązań służących właściwemu przeprowadzeniu oceny ryzyka zawodowego, które jest elementem dobrego zarządzania w firmie.

Polska edycja konkursu „Nagroda za Dobrą Praktykę” dotycząca oceny ryzyka zawodowego ogłoszona została w momencie oficjalnego otwarcia kampanii. Ulotki z informacjami o konkursie dołączane były do pakietu informacyjnego kampanii i rozpowszechniane podczas związanych z nią przedsięwzięć, a także wśród uczestników szkoleń i kursów prowadzonych w CIOP-PIB. Zwycięzcy konkursu na poziomie krajowym (I miejsce – Katowicki Holding Węglowy S.A. Kopalnia Węgla Kamiennego „Wujek”, II miejsce – Kopalnia Węgla Kamiennego „Kazimierz – Juliusz” Sp. z o.o., III miejsce – NB Polska Sp. z o.o.) wybrani zostali w październiku 2008, a ich oficjalne uhonorowanie nastąpiło podczas obrad Rady Ochrony Pracy przy Sejmie RP. Na szczęble ogólnoeuropejskim konkurs koordynowany był przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy, do której przesłane zostały najlepsze rozwiązania, wybrane w poszczególnych krajach. Wręczenie nagród europejskich miało miejsce 27 kwietnia 2009 r. w Pradze podczas konferencji

„Bezpieczeństwo i zdrowie w pracy w Europie w XXI w.”. Nagrodzone innowacyjne i godne naśladowania przykłady przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego w przedsiębiorstwach zostały opisane w specjalnej broszurze, dystrybuowanej w UE.

Poza konkursem „Nagroda za Dobrą Praktykę” w czasie kampanii przeprowadzono również krajowe konkursy plastyczne i fotograficzne, przeznaczone dla dzieci i młodzieży.

Podsumowanie

Działania przeprowadzane w celu upowszechniania idei kampanijnych promujących problematykę bezpieczeństwa pracy podejmowane są od 2000 r. i przynoszą widoczne efekty. Każda kolejna edycja kampanii ma coraz szerszy zasięg: pracodawcy są coraz bardziej świadomi i sami zgłaszają swoje propozycje włączenia się w przedsięwzięcia kampanijne, a także angażują swoich pracowników, organizując m.in. konkursy (wiedzy, ale także np. fotograficzne lub plastyczne). Publiczne poruszanie i propagowanie tematyki związanej z bezpieczeństwem pracy pomaga zmieniać mentalność zarówno pracodawców, jak i pracowników. Kwestie traktowane przez długi czas jako nie mające przełożenia na realia pracy i życia nabierają znaczenia.

Kampania „Ocena ryzyka zawodowego. Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dobre dla Ciebie. Dobre dla firmy” miała na celu nie tylko wzrost świadomości na temat zagrożeń, ale również ich eliminację lub ograniczanie poprzez wskazywanie i zachęcanie do stosowania narzędzi pomocnych przy przeprowadzaniu oceny ryzyka zawodowego. Takimi narzędziami są m.in. listy kontrolne i internetowe narzędzia do oceny ryzyka. Również przykłady innych instytucji, prezentujące, jak w praktyce podjąć się oceny ryzyka zawodowego są bardzo pomocne – dlatego istotną rolę spełnia konkurs „Nagroda za Dobrą Praktykę” promujący proste, ale skuteczne i często innowacyjne sposoby dokonywania oceny ryzyka. Dzięki realizowanym w trakcie kampanii działaniom o zdrowych i bezpiecznych miejscach pracy słyszymy coraz więcej i coraz częściej – a o to przecież chodzi.